

Актуальні запитання – відповіді

Чому за використання музики в закладах громадського харчування та торгівлі потрібно платити?

Відповідь на це питання дає законодавство. Музичні твори є такою самою власністю як і будь-яке інше майно. І так само як і у будь-якого іншого майна, у музичних творів є власники, які мають законне право отримувати кошти за використання їхньої власності у комерційних цілях.

Використання музики у закладах торгівлі, громадського харчування та сфери послуг здійснюється для залучення та утримання клієнтів. Такий вид використання називається публічним виконанням.

Згідно з вимогами Закону "Про авторське право і суміжні права" публічне виконання музики повинно здійснюватися:

– з дозволу правовласників – осіб, які володіють авторським правом і суміжними правами на твори, а саме: авторів, композиторів, виконавців і виробників фонограм;

– з виплатою винагороди (роялті) правовласникам.

Згідно з п.3 ст.20 Закону "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав" – користувачі зобов'язані до початку використання у своїй діяльності об'єктів авторського права і (або) суміжних прав укласти з організацією колективного управління майновими правами у відповідній сфері, договір про використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Використання чужої власності без дозволу та сплати відповідних коштів є крадіжкою. Законодавство України, так само як і законодавство всіх інших країн встановлює різні види відповідальності за нелегальне використання музики – цивільну, адміністративну, а у деяких випадках навіть кримінальну.

Що є публічним виконанням музики?

Публічне виконання пісні, фонограми чи відеокліпу – це представлення твору в живому виконанні або за допомогою технічних засобів в місці, відкритому для вільного відвідування необмеженою кількістю людей. Таким чином, звучання музичних творів в кафе, ресторанах, готелях, магазинах, спорткомплексах, салонах краси є публічним виконанням музики.

З правової точки зору права на музику складаються з авторського права (права авторів слів та музики) та суміжних прав (права виконавців та виробників фонограм).

З ким підприємцю укласти договір на використання музики?

Відповідно до Рішення Комісії з акредитації організацій колективного управління при МЕРТ України від 10 травня 2019 року, затвердженого Наказом

Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №912 від 29 травня 2019 року громадська спілка "Українська ліга авторських та суміжних прав" (далі – ГС "УЛАСП") була акредитована для розширеного колективного управління суміжними правами (права виконавців та виробників фонограм) в сфері публічного виконання. Відповідні відмітки були внесені до Реєстру організацій колективного управління, з яким можна ознайомитись на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Відповідно до ст.12 Закону "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав":

1. В кожній сфері розширеного колективного управління може бути акредитована лише одна організація колективного управління (далі – ОКУ).

2. Організації можуть здійснювати добровільне колективне управління в будь-якій сфері, окрім тих, у яких здійснюється розширене колективне управління. Сфера публічного виконання фонограм та зафіксованих в них виконань (як і сфера публічного виконання об'єктів авторського права) віднесена до переліку сфер, в яких здійснюється розширене колективне управління, тому жодна інша Організація, окрім акредитованої (ГС "УЛАСП"), не може здійснювати діяльності в сфері публічного виконання фонограм та зафіксованих в них виконань.

3. Розширене колективне управління поширюється на всю територію України та здійснюється щодо майнових прав усіх правовласників за відповідною категорією у сферах, щодо якої акредитовано організацію, у тому числі тих, що не уклали договір про управління об'єктами авторського права і (або) суміжних прав з акредитованою організацією. З цього випливає два висновки:

а. Договір з акредитованою ОКУ надає легальне право використовувати будь-які фонограми та зафіксовані в них виконання.

б. Акредитована ОКУ має право звертатись до суду для захисту прав необмеженого кола правовласників. Тобто, акредитована ОКУ може звертатись до суду наступного дня після фіксації факту позадоговірного використання фонограм та зафіксованих в них виконань.

Хто встановлює ставки роялті і який їхній розмір?

Ставки роялті за використання суміжних прав встановлені й опубліковані на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Легально використовувати музику можна лише використовуючи одночасно авторські та суміжні права. Ставки винагороди за використання авторських прав дорівнюють ставкам роялті за використання суміжних прав.

Також розрахунок ставок роялті відрізняється в залежності від виду закладу. Для кафе, барів та ресторанів грає роль кількість посадкових місць, для магазинів та торгових центрів – торгова площа. Є заклади, де музика звучить не на всій території: в готелях зазвичай озвучується тільки рецепція, лобі бар,

ліфтова зона, ресторани і СПА-комплекси. У цьому випадку для розрахунку ставки роялті враховує тільки площа цих зон.

Хто і на якій підставі може подати позов за нелегальне використання музики?

Відповідно до ст.12. Закону "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав" організації колективного управління здійснюють моніторинг правомірності використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав. На підставі даних цього моніторингу ОКУ звертаються з позовами до суду. На цей час існують вже кількості задоволених позовів, за якими стягнуто значні суми. З деяких закладів компенсації за нелегальне використання музики. Деякі заклади сплатили понад 200 тисяч гривень.

Для ГС "УЛАСП", як акредитованої ОКУ, передбачено спрощений порядок звернення до суду.

Чи потрібно платити за музику, якщо в закладі грає радіо або телевізор?

Технічні засоби, за допомогою яких відбувається публічне виконання музики, можуть бути будь-якими – музичний центр, ноутбук, теле- або радіоприймач. Тому трансляція музики за допомогою радіо або телевізора, показ відеокліпів та трансляція музичних телеканалів також відносяться до публічного виконання музики.

Щоб легально використовувати будь-який з вищеназваних способів музичного оформлення закладу, підприємцю потрібно укласти ліцензійний договір та сплачувати роялті.

Чи потрібно платити роялті, якщо в закладі грає тільки "жива" музика?

В разі виконання "живої" музики необхідно сплачувати роялті за використання об'єктів авторського права, тобто тексту та мелодії. Це стосується виконання музики і пісень які є об'єктами авторського права та належать відповідним Правовласникам. Якщо музиканти виконують свої власні композиції, сплачувати роялті не потрібно.

У той же час при "живому" виконанні зобов'язань зі сплати роялті за використання об'єктів суміжних прав не виникає, оскільки не використовуються ані виконання, ані фонограми.

В тому випадку, якщо протягом дня в закладі використовується будь-яка інша фонова музика, крім "живої" — радіо, компакт-диск, трансляція музичного телеканалу, тощо, сплата роялті за використання об'єктів і авторського, і суміжних прав є обов'язковою.

Чи маю я платити роялті, якщо використовую в своєму закладі тільки ліцензійні диски?

Придбання ліцензійного диска дозволяє його використання для особистого прослуховування, проте це не є придбанням прав на публічне виконання записаних на диску аудіовізуальних творів. Це зафіксовано у п.4 ст.8 Закону України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних".

Тому, якщо підприємець використовує для озвучення свого закладу музику з ліцензійних дисків, це є "публічним виконанням" музичних творів і потребує отримання дозволу та сплати роялті.

При цьому не має значення, за допомогою яких пристроїв і процесів підприємець здійснює публічне виконання музики з компакт дисків — обов'язок сплати роялті все одно виникає. Відповідно підприємці які ухиляються від виконання цього обов'язку, несуть передбачену Законом відповідальність (див. відповідь на запитання "Чому за використання музики в закладах громадського харчування та торгівлі потрібно платити?").

В закладі грає музика зі стрімінгового сервісу Apple Music, Google Play Музика, Spotify, Jamendo Music, тощо, за використання якого я сплачую абонплату. Чому я маю платити роялті?

Останнім часом деякі підприємці обирають в якості фонового озвучення своїх закладів музику з стрімінгових сервісів. Найпопулярнішими серед яких є Apple Music, Google Play Музика, Spotify, Jamendo Music та ін. При цьому підприємці впевнені, що вони використовують музику легально, адже вони сплачують абонплату.

Проте користувачі сервісів за ці гроші отримують право використання музики лише в особистих некомерційних цілях. На противагу цьому публічне виконання (яким є використання музики в магазині чи ресторані) є комерційним використанням і воно заборонено цими угодами.

Google Play:

"6. Ви не маєте права відтворювати Вміст або будь-яку його частину з метою публічного виконання або відтворення, навіть якщо за це не стягується плата (крім випадків, коли таке використання не порушує авторські права або інші права). (...)"

iTunes Store, App Store, Apple Music:

"А. Основні відомості про наші послуги. (...) Ви можете використовувати Послуги та Зміст тільки в особистих некомерційних цілях".

Хто і на якій підставі може подати позов за нелегальне використання музики?

Згідно з пунктом "а" статті 50 Закону України "Про авторське право і суміжні права", використання музичного твору без дозволу суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав є порушенням авторського права і

(або) суміжних прав. Пунктом "г" статті 52 Закону передбачена відповідальність за використання музичного твору без дозволу суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав у вигляді сплати компенсації в розмірі від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат.

Фіксувати факти нелегального використання музики уповноважені співробітники ОКУ на підставі Постанов Кабінету Міністрів України №71 та №72 від 18 січня 2003 року. Представники організації роблять відеофіксацію використання музики в приміщенні закладу і за допомогою спеціальної програми визначають, які саме треки використовуються. На підставі цих даних складається акт. Потім працівники ОКУ визначають компанію, якій належать права на ці треки і отримують необхідні документи для подання судового позову.

Судова практика, що склалася на сьогоднішній день в Україні, свідчить про те, що суд в переважній більшості випадків виносить рішення на користь правовласників і стягує грошові компенсації з Користувачів, що використовують музику нелегально.

Інформаційні матеріали підготовлені
громадською спілкою "Українська ліга
авторських та суміжних прав"
